

Cserné Adermann Gizella

FELNŐTTOKTATÁS - A Z GENERÁCIÓS EGYETEMISTÁK SZEMSZÖGÉBŐL

Absztrakt

A felnőttképzésre való felkészítés több, a felnőttképzést valamilyen módon érintő szak képzési és kimeneti követelményeiben szerepel. Különösen fontos szerepe van a közismereti és a szakmai tanárképzésben annak, hogy a hallgatók tanítási-tanulási folyamatra való felkészültsége kiterjedjen a felnőtt korosztályra is. A munkahelyi képzésekben érintett humán szervezőknek úgyszintén szükségük van erre a tudásra. Az iskolai tanítással-tanulással kapcsolatban minden egyetemistának van tapasztalata, így kialakul bennük valamilyen elképzelés, hit, meggyőződés a pedagógus tevékenységéről. A felnőttképzéssel kapcsolatban viszont a fiatal korosztály, főleg a tanulmányaik elején járó nappali tagozatos egyetemisták ilyen tapasztalatokkal nem rendelkeznek, vagy csak kevesen vannak közöttük, akik tanulóként belekóstoltak a felnőttképzésbe. Vizsgálatunkban a metafora elemzés módszerét használtuk. A kutatásban arról kívántunk tájékozódni, hogy egy humán szervező specializációra járó, nappali tagozatos, és természetesen Z generációs csoport metaforáiban hogyan jelennek meg a különböző pedagógusok és mihez hasonlítják a felnőttoktatót, felnőttképzőt. Tanulmányunk eredményéből arra kívánjuk felhívni a figyelmet, hogy a felnőttképzéssel kapcsolatos egyetemi kurzusokban ügyeljünk az előzetes – felnőttképzésben szerzett – tapasztalatok pótlására.

Kulcsszavak felnőttképzés; pedagógus szerep; metafora elemzés

Bevezetés

A felnőttek tanulása időről időre kisebb-nagyobb hangsúlyt kap. Szakirodalmak egyre növekvő száma foglalkozik ezzel a témával. A felnőttkori tanulásra vonatkozó tanulmányokkal most nem kívánunk foglalkozni, inkább azt tesszük vizsgálatunk témájává, hogy a felnőtttség küszöbét éppen átlépő fiatalok hogyan viszonyulnak egy olyan célcsoportra vonatkozó tanítási-tanulási tevékenységhez, amiben koruk miatt még nincs, vagy csak kevés tapasztalatuk van. A tanárképzésnek viszonylag könnyű dolga van, ha az előzetes tapasztalatokra kíván építeni, hiszen az egyetemre belépők sokat megélték, igaz, a másik oldalról. Ezek a tapasztalatok segítettek nekik a pedagógusképük kialakításában. A nappali tagozatra járó hallgatóknál, ha a tantervükben szerepel a felnőttoktatás módszereivel foglalkozó kurzus, inkább egy jövőre tekintő felkészülésre kell koncentrálni. Mit gondolnak ezek a Z generációs egyetemisták a felnőttoktatóról? Metaforáikban, amit azokról a pedagógusokról fogalmaznak meg, akikkel a nevelési-oktatási rendszer különböző szintjeiben találkoztak, hogy jelenik meg a felnőttoktató/felnőttképző? A következőkben erről adunk egy esettanulmányt is tartalmazó áttekintést.

A felnőttoktatásról az egyetemen

Kik azok, akik ma a felsőoktatásban a felnőttek oktatásáról-képzéséről, annak mibenlétéről, módszereiről tanulnak? Ha erre a kérdésre a napi aktualitást figyelembe véve szeretnénk válaszolni, egy külön tanulmány tárgya lehetne. Ebben a képzési és kimeneti követelmények, intézményi tantervek elemzése segítené, de ettől most eltekintünk.

Mivel a felnőttkori tanulás egyéni és társadalmi igény, a munkaerőpiac és a hatékony emberi erőforrásfejlesztés sem tud jól működni nélküle akkor sem, ha megszűnt a felnőttek nevelését, oktatását, képzését minden oldalról körüljáró andragógia alapszak, maga a tartalom egy része továbbra is megtalálható a képzési programokban.

Ez az a pont, ahol egy pillantást vethetünk az Andragógia szakra, aminek a létrehozásában kezdeményező és élenjáró volt prof. Dr. Koltai Dénes, ezzel az ő emléke előtt is tisztelgünk.

A szerző 2006-ban a Tudásmenedzsmentben írta az új szakról:

„A továbbtanulni szándékozók a 2005-ös Felvételi tájékoztatóban egy új fogalommal szembesültek, ami nem más, mint az andragógia szak. Feltehetően sokak számára okozott fejtörést annak megfejtése, hogy ki is az andragógus, és mivel foglalkozik. Szerencsére a tájékoztatók és a középiskolai tanárok segítettek eligazodni, és kérdőíves kikérdezésünkre adott válaszaik alapján megállapíthattuk, hogy a nappali tagozatos első éves hallgatók döntő többsége pontosan tudta, hogy a felnőttoktatással kapcsolatos szakot választja.” (Cserné, 2006. p. 5.) A szak újdonság volt ugyan, de a felnőttek tanulásával jóval korábban is foglalkoztak főiskolákon, egyetemeken. A sok erre vonatkozó tanulmány mellett megjegyezzük, hogy a fent említett írásunk is ad róla egy rövid áttekintést.

Az andragógia alapszak, bár gyökerei a Pécsi Egyetemen is voltak, egyre jobban terjedt a különböző felsőoktatási intézményekben. Talán egyik utolsó a Dunaújvárosi Egyetem jogelődje, a Dunaújvárosi Főiskola volt, amely megszerezte a képzés elindításához szükséges akkreditációt. Bár a későn indult szak, és a központi megszüntetés miatt rövid ideig (pontosan 2010 és 2015 között) működött, a levelezősöknek keresztféléves képzésekben is, de a hallgatókra gyakorolt hosszú távú hatását egy 2020-ban végzett retrospektív vizsgálat igazolja (Bacsa-Bán, 2022). Néhány kutatási eredmény: A beiratkozott 232 fő 30%-ától sikerült választ kapni az elektronikusan eljuttatott kérdőíveken, a válaszadók $\frac{3}{4}$ része, éppúgy, mint a teljes populációban, levelező tagozatra járt, ami az életkori megoszlásban is meglátszik. A kutatás egyik kérdése volt, hogy a hallgatók miért választották az andragógia szakot. A pályaválasztási preferenciák között első helyen szerepelt a diploma-szerzés vágya, és ezt követően más generalista motívumok – pl. a tanulás szeretete, az emberekkel való foglalkozás igénye és hasonlók jelentek meg, a sorban a 14. helyre került, hogy a munkájához szükség volt rá (Bacsa-Bán, 2022). A képzés hatását az alábbi megállapítás foglalja össze: *„Leginkább az általános műveltségük bővülését jelezték a hallgatók; de nagyon sok ismeretet szereztek a felnőttkori tanulás világából is, s sokan, számukra új pedagógiai ismeretre is szert tettek, s talán mindezeknek összességében köszönhető az, hogy az andragógus képzés – az andragógia mint tudomány felértékelődött bennük.”* (Bacsa-Bán, 2020, p. 190)

Nem kívánunk azzal foglalkozni, hogy milyen okok vezethettek a létezése során mindvégig prosperáló andragógia alapszak megszűnéséhez, de az egyes nagy témaköreinek a

fennmaradása a különböző szakok képzési és kimeneti követelményeiben alátámasztja, hogy társadalmi-gazdasági szempontból is nagyon fontos kompetenciákkal gazdagodtak azok, akik a szakon végeztek.

Az andragógiai ismereteknek több szempontból is szerepe van az egyetemi képzésekben. Az egyik ilyen komoly fajsúlyú indok, ami praktikusán a felnőttképzéssel professzionális szinten foglalkozókat is érinti, hogy a hatályos felnőttképzési törvény szerint: 1. „A felnőttképző a felnőttképzési tevékenységért felelős szakmai vezetőt foglalkoztat”; 2. „Szakmai vezető az lehet, aki a) andragógiai szakképzettséggel rendelkezik, b) pedagógiai szakképzettséggel és három év felnőttképzési szakmai gyakorlattal rendelkezik, vagy c) pedagógiai szakképzettséggel rendelkezik, és a felsőoktatási alapképzésben vagy mesterképzésben az adott szak képzési és kimeneti követelményében meghatározott felnőttképzési ismeretekből legalább öt kreditpontot szerzett” (2013. évi LXXVII. Törvény a felnőttképzésről, 19. § (1), 19. § (2); 11/2020. (II. 7.) Korm. rendelet, 9. Az Fktv. 11. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontjához).

A 8/2013. (I. 30.) EMMI jelenleg is hatályos rendelete a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről is utal arra, hogy a felnőttek képzésére való felkészülés a kimenet fontos eleme. A tanári felkészítés követelményeiben többször is szerepel, hogy az adott tanári kompetenciát a felnőttoktatás keretében is tudja alkalmazni, így például a tanulási folyamat tervezésében vagy a tanulás irányítása, támogatása területén. Hogy ennek melyik intézményi tanterv milyen módon felel meg, külön kurzust indít-e, vagy más kurzusokba építi a felnőttképzési tartalmakat, erre ebben az írásban nem tudunk válaszolni, de egy másik vizsgálatban érdemes lenne áttekinteni.

A nappalis hallgatók és a felnőttképzés

Ahogy a bevezetőben írtuk, az andragógiai alapok és ezen belül a felnőttképzésre vonatkozó ismeretek a nappali tagozatos hallgatók képzésében is szerepelnek. Bár a képzés indulásakor azt ahogy a 2006-os írásunkból kivett idézetben szerepel, hogy a hallgatóink tudják, hogy mit fognak tanulni, ez csak részben érinti a szakkal kapcsolatos tudást, képességeket, attitűdöket. Mennyivel egyszerűbb a helyzet például azokon a tanár szakokon, ahol az előző iskolafokozatok megalapozták a tanulási tartalmakat (pl. történelem vagy matematika, stb.) és a belépő hallgatók tanár modelleket is láttak a felsőoktatást megelőző 12-13 vagy még több év során. Az egyetemi tanulmányaikat kezdő 18-20 éves hallgatók többsége a felnőttképzésről hasonló tapasztalatokkal nem rendelkezik.

A tanárképzésre járó hallgatók belépésével kapcsolatosan írja Dudás Margit: „*Kutatási és képzési tapasztalatok szerint a felsőoktatásba belépő hallgatók nem „tisztalappal” érkeznek. Tizenkét év alatt összegyűjtött személyes tapasztalattal rendelkeznek az iskoláról, a tanulásról és a tanításról. A tanulóként szerzett élmények a felnőtté válás folyamatában átalakulnak, vélekedésekké, meggyőződésekké formálódnak és a szemléletmódban saját, személyes elméletekben élnek tovább. Ezért a képzésbe belépő hallgató sok mindent „tud”, „tudni vél”, „hisz” az iskoláról, a tanárokról, a tanításról, a tanulásról, a diákokról és önma-*

gáról. Ez a „tudás”, „hit”, „vélekedés”, „meggyőződés” elemzés és reflektálás nélküli folyamatban jött létre, ezért többnyire implicit, kívül van a tudatosság határán.” (Dudás, 2007. p. 46.)

A tanárképzés kapuja a minimum 12 évnyi iskolai tapasztalat. Akkor, amikor a tanári pályát választja a fiatal, van valami „ideál-képe” arról, hogy olyan akar lenni, mint valamilyik volt tanára, de ennek az ellentetje is lehet: tudok más lenni, mint akik engem tanítottak elképzeléssel, sőt, lehetnek az eddigéhez nem kapcsolódó egyéni elképzelései arról, hogy milyennek kellene lenni egy tanárnak.

Z generáció az egyetemen

De mit gondolnak az érettségi után egyetemre kerülő fiatalok arról, hogy milyen a felnőttoktató, melyek a legfontosabb jellemzői, feladatai. Esettanulmányunkban erről kívánunk majd egy képet felvillantani, de előbb nézzük meg, hogy kik azok, akik napjainkban, így 2022-23 táján egyetemre járnak, nappali képzésben.

A Z generáció fogalmát bizonyára sokan ismerik, nemcsak a pedagógusok, az egyetemi oktatók vagy a humán erőforrással foglalkozók, de a médiában és a közbeszédben is megjelenik ez a kifejezés hol pozitív, hol negatív konnotációval. Egy azonban közös mindegyikben: ők mások, mint az idősebbek. Ha csak rákeresünk az Interneten a Z generáció fogalmára, a mai napon, 2023. szeptember 15-én 321 ezer választ találunk. Ha csak néhányat megnyitunk a meghatározások vagy inkább leírások közül, már azt tapasztaljuk, hogy nincs egység abban sem, hogy mikortól számíthatjuk ezt a generációt. A pontos évszámok között nincs egyetértés, szokták jellemzően 1995-1998 és 2010-2015 közé sorolni őket.

Prensky 2001-ben megjelent írásában már megjeleníti a Z generáció fogalmát, de a születési évszám helyett inkább a „digitális bennszülött” és a „digitális bevándorló” fogalmak használatát javasolja (Prensky, 2001). Ha megvizsgáljuk az elmúlt időszakban megjelent tanulmányok végtelen sorát, nem a születési dátum vagy a Z generáció számára megjelölt intervallum a közös bennük, hanem sokkal inkább az, hogy ez a generáció beleszületett az internet világába, ami jelentősen megváltoztatta viszonyukat az ismeretszerzéshez. Néhány jellemző a Z generáció tagjairól, ami szintén közös a témával foglalkozó megszámlálhatatlan különböző műfajú írásban és a tudományos közleményekben: Ez a generáció a gyorsan kíván információt szerezni, kezében többféle digitális eszköz van, egyszerre több feladattal foglalkozik (multitasking), jobban szeretik a kép és hanginformációkra épülő videókat, mint a hagyományos írott szöveget, könyveket és a szóban történő előadást, felhasználják a hiperlinkeket, ezzel különböző utakat járnak be az ismeretszerzésben. Különösen fontosak számukra a szimultán kapcsolatok és a hálózatok, amibe belépnek. Szükségét érzik az azonnali visszacsatolásnak és ezt el is várják. Folytathatnánk még a jellemzőiket, azonban írásunknak nem ez a fő témája, az érdeklődők számára nyitva az internet, ahogy fent is említettük. Mire készül ez a generáció az egyetemen és utána? Ha már különböző műfajú megállapításokat emlegettünk erről a generációról, akkor idézzük ide egy munkaerőpiaci internetes portálról (BrandMA Employer Building) az alábbiakat: *„A Z generáció tagjai olyan munkáltatókat keresnek, ahol fejlesztési programok vannak, képzési rendszer van, több pozícióban is kipróbálhatják magukat, van mentorálás és coaching, képességeiknek,*

szaktudásuknak megfelelő feladatokat végezhetnek. A mai fiatalokat a siker, az ambíció, a kreativitás, az innováció, az újító szellem, az önmegvalósítás, a szakmai fejlődés, a folyamatos tanulás jellemzi.” (Kovács, 2020).

Mit gondol az egyetemre járó Z generáció a pedagógusokól és a felnőttoktatókról/képzőkről?

A következőkben saját vizsgálatunkat mutatjuk be, amit egy véletlen indított el. A szerző hosszú, egyetemi oktatóként eltöltött idő után nemrég meghívást kapott az ELTE PPK-ra, hogy tanítsa a közösségszervezés humánszervező szakirányra járó, nappali tagozatos hallgatóinak A felnőttképzés módszerei című tárgyat, amit más intézményekben is tanított. Mivel nappalis hallgatókról, tehát igazi Z generációról volt szó, akik elég nagy óraszámban jelenléti, de részvétel szempontjából nem kötelezőórákon tanulták a felnőttoktatás módszereit, ki kellett dolgozni, hogy miképpen lehet őket szinte becsalogatni az órákra. A tanítási-tanulási módszerekről most nem kívánunk elmélkedni, erre más alkalommal kerül sor, de egy másik részét, adott esetben azt, hogy hogyan vélekedik ez a generáció a különböző pedagógus szerepekről, beleértve a felnőttoktatóét is, itt bemutatjuk.

Esettanulmánynál nagyobb kutatást nem gondolunk, de érdemes lenne másutt is hasonló információkat szerezni ebben a kérdéskörben.

A kutatást egy 30 fős csoportban végeztük, de 25 fő volt ebből jelen akkor, amikor a válaszokat összegyűjtöttük (2023. május 16), így tőlük van információnk.

Kutatási kérdésünk a vizsgálatnak ebben a részében az volt, hogy ezek a hallgatók hogyan emlékeznek vissza a pedagógusaikra, akikkel különböző életkorokban találkoztak, és ez különbözik-e attól, amit egy felnőttoktatóról gondolnak. Kutatásunk alkérdése, hogy

különbözik-e azoknak a hallgatóknak a válasza a felnőttek oktatóiról, képzőiről, akik részt vettek már felnőttoktatásban, azokétól, akiknek nincs ilyen tapasztalatuk.

A kérdés megválaszolásához a metafora elemzés kvalitatív kutatási módszerét választottuk. A neveléstudományi metafora elemzés egyik legismertebb hazai kutatója, Vámos Ágnes az alábbiakat írja ennek használatáról: *„A metafora-vizsgálat gyakori a tudományos kutatásban, amikor olyan jelenségekről van szó, amelyek másként nem vagy nehezen közelíthetők meg, amikor a fogalom nehezen értelmezhető”*. (Vámos, 2003, p. 109.) A metaforák új módon nyitják meg előttünk az oktatás, nevelés világát. Olyan eszközök lehetnek, amelyek segítenek meglátni a jót, a rosszat, a pozitívot, a negatívot, a növekedést korlátozó mítoszokat, valamint a lehetőségek tárházát bővítő elképzeléseket (Jensen, 2006).

A mi esetünkben azonban nem arról volt szó, hogy azok a fogalmak, amelyekről a hallgatókat kérdeztük, és a hétköznapi nyelvben általánosan használtak, nehezen értelmezhetők, hanem sokkal inkább arra törekedtünk, hogy ne a szokásos egyszerű értelmezést adják, hanem legyen benne valami érzelmi szál vagy olyan aspektus is, amit egy definíció szerű meghatározásba biztosan nem írnának bele.

A metaforák összegyűjtéséhez nagyon egyszerű kérdéseket tettünk fel az óvodától az egyetemen át a felnőttképzés valamennyi szintjén oktatókról. A kérdés szerkezete: az alany, akiről infót akarunk a kitöltőtől vagyis a célfogalom, „olyan mint” után a válasz, ezt követi a válasz indoklása.

Mielőtt az eredményekre rátérnénk, bemutatom a csoport néhány jellemzőjét:

Életkorukat tekintve a csoport valamennyi, a kérdésekre válaszoló tagja 20-21 éves, tehát – másodévesek lévén – vagy közvetlenül az érettségi után, vagy legfeljebb egy évvel később felvételt nyertek az egyetemre, életkorukat tekintve bármely intervallum szerint Z generáció.

A tanulás mellett mind a 25 fő azt írta magáról, hogy dolgozik az egyetem mellett, két-harmaduk a HR szakma valamelyik területén, a többiek csaknem mindannyian a vendég-látásban, kereskedelemben.

Fontos kérdésnek számított a populációra vonatkozó információk összegyűjtésében az, hogy részt vettek-e felnőttképzésben. Bár az életkoruk szerint ennek kicsi volt a valószínűsége, de 12 hallgató szerzett ezen a területen tapasztalatot, öten OKJ-s bizonyítványt szereztek, négyen pedig munkahelyi tréningeken, továbbképzéseken vettek részt, de volt három nyelvtanuló is a csoportban.

Most nézzük meg, hogy a célfogalmakhoz megfogalmazott metaforákat milyen forrásfogalmakba lehet csoportosítani.

1. sz. táblázat: Az óvónő célfogalom forrásfogalmai a metaforákkal

Forrásfogalom	Metaforák
Közeli családtag	édesanya, anyuka, pótanya, második anyuka, nagymama
Nem családtag felnőtt, aki vigyáz a gyerekekre	nevelő, felnőtt barát, bébiszitter, dadus
Kisállat védelmezője	madár-anyuka, kiskutya gazdája
Tárgy	meleg takaró, szeretetgombóc

Forrás: saját forrás

2. táblázat: A tanító célfogalom forrásfogalmai és metaforái

Forrásfogalom	Metaforák
Családtag	szülő, apuka, nagymama, keresztanya, távoli családtag
Iránymutató	vezető, nevelő, mentor,
Védelmező	biztos pont, 3. szülő, a bicikli kitámasztó kereke
Szeretetforrás	barát, plüss maci
A tudás forrása	bagoly, tudós
Erős ember	túlélő

Forrás: saját forrás

3. táblázat: A felsős és a középiskolai tanár célfogalom forrásfogalmai és metaforái

Forrásfogalom	Metaforák
Érzelmi támogató	rokon, barát, lelkesítő tanító
Iránymutató	vezető, tanácsadó, kormányzó, építész
Segítő	mentor, mankó
Negatív személyiség	mumus, diktátor, katonai vezető, nem kívánatos szülő
Tudás forrás	könyv
Tekintély	fontos személy
Jó vagy nem	sorsjegy

Forrás: saját forrás

4. táblázat: Az egyetemi oktató célfogalom forrásfogalmai és metaforái

Forrásfogalom	Metaforák
Tudásforrás	tudós, könyv, könyvtár, lexikon, oktató
Segítő	mentor, segítő, támogató
Kölcsönös kapcsolat	bölcs barát, jó főnök
Tekintély	tiszteletre méltó ember, tekintélyes személy
Tárgy	video

Forrás: saját forrás

5. táblázat: A felnőttoktató/felnőttképző célfogalom forrásfogalmai és metaforái

Forrásfogalom	Metaforák
Partner	barát, csapattárs, munkatárs, jó útitárs, jó ismerős
Irányító	vezető, forgalomirányító, idegenvezető
A tudás forrása	lámpás, előadó
Segítő	támogató, tanácsadó, segítő
Tárgy	építőköcka,
Nem tudja	

Forrás: saját forrás

Ha áttekintjük a különböző szintekhez tartozó pedagógus metaforákat, egyértelműen látszik, hogy az óvodától az egyetemig szeretetkapcsolatból haladunk a tudomány hangsúlya felé a vizsgált csoport szemszögéből is.

Nézzünk néhány indoklást a metaforákhoz:

Az óvónő olyan, mint a tyúkanyó: „Igazából ez az első dolog, ami eszembe jut az óvónőről, mert az a kép él bennem, hogy szeretettel óvják, nevelik, tanítják a gyerekeket, mint a tyúkanyó a csibéit.”

„A tanító olyan, mint a biciklin a kitámasztó kerék, mert folyamatosan segítenek és támogatnak, hogy a későbbiekben egyedül is menjen az, amihez most még segítség kell.”

Egy másik szemszögből a tanító, akinek nem egyszerű a dolga:

„A tanító egy túlélő, mivel az alsós diákokkal a legnehezebb, hiszen amellet, hogy tanítanak, a mindennapi életre is kellene nevelni, ami ebben a korban a legnehezebb.”

Az általános és a középiskolai tanár metaforáit összevontan kérdeztük, és itt megjelentek az egymásnak ellentmondó forrásfogalmak, a pozitív és negatív kicsengésű metaforák és indoklásaik:

„A tanár olyan, mint egy mankó, mert ebben a korban már önállóan igyekeznek boldogulni a diákok, de ha segítségre van szükségünk, tudunk kihez fordulni.” Ez a megfogalmazás nagyon jól összefogja a támogató, segítő tanári attitűd lényegét. De vannak negatív metaforák is: *„A tanár olyan, mint egy mumus, aki csak fenyegeti a gyerekeket, például az érettségivel.”* A tanár sorsjegyhez hasonlítása is nagyon reális, mert a szerencsén múlik, hogy kivel hoz össze a tantárgyfelosztás.

Az egyetemi oktatóról, másfél év felsőoktatási tapasztalat után főleg a tudás szerepel a metaforákban: *„egy könyv, aki óriási tudással rendelkezik, aminek egy részét át tudja adni annak, akit érdekel.”* Ez a mondat akarva-akaratlanul még a hallgatói attitűdre is utal. Egy másik metafora az oktató, ahol a magyarázatban az szerepel, hogy *„nem annyira játszanak fontos szerepet a tanulók az életében, és általában csak egy félévben találkoznak”.* Egy érdekes hasonlat még, miszerint *„az oktató olyan, mint egy video, amire felvették a leadandó anyagot, és bárhol le tudja játszani”.*

De ki is a felnőttképző/felnőttoktató az egyetemisták szerint?

Ahogy erről már korábban is szóltunk, amíg a pedagógusokról mindenki rendelkezik tapasztalattal a vizsgált populációban, a felnőttképzésről csak mintegy a csoport fele. Nem volt meglepő, hogy egy féléves, a felnőttoktatás módszereivel foglalkozó kurzus után a válaszolók egyötöde azt írta, hogy nincs metaforája a felnőttoktatóra. Ez utóbbi válaszok azoktól a hallgatóktól származnak, akik maguk soha nem vettek részt felnőttképzésekben. Akik válaszoltak a felnőttképzésben tapasztalatokkal nem rendelkezők közül egy-egy szóval, közülük mindössze négyen írtak valami indoklást arra, hogy miért az általuk megfogalmazott hasonlatot használták. A „jó útitárs” metaforát azért használta a kitöltő, mert sokat lehet tanulni tőle. Egy „kedves ismerősnek” azért gondolja egyik hallgató a felnőttoktatót, mert sok tudást ad át, miközben törekszik arra, hogy a résztvevők biztonságban, jól érezzék magukat, jó légkörben pedig könnyebb tanulni. Egy másik vélemény szerint a felnőttoktató a legjobbat akarja kihozni a tanulóból, és megmutatja, hogyan tudja elérni a célját.

A csoport másik felétől, akik részt vettek valamilyen felnőttképzésben, a metaforáikhoz több indoklást kaptunk. Egyetlen válaszadó nem indokolta a metaforáját, a többiek igen. A legtöbbször a partnerséget, az egyenrangúságot említették. Az új tudás is hangsúlyos szerepet kap, amihez elvezet a felnőttoktató, sőt, többen említik a tanácsadói szerepet. Néhányan az értékelésről úgy vélekednek, hogy van követelmény, de nincs szigorú számonkérés. A hallgató, aki a „lámpás” metaforát használta, és az egyetem mellett HR specialistaként dolgozik, úgy indokolta válaszát, hogy *„Itt már egyenrangúan vannak kezelve a felek. Van elvárás, de nincs szigor. Mutatja az utat, de nincs nagy számonkérés, a tanulón múlik, hogy megtanulja-e az anyagot.”*

Egy, nálunk ritka nyelvnek számító nyelvet felnőttek között tanuló hallgató írta, hogy „Sokszor leszünk közeli kapcsolatba a felnőttképzőkkel, mert itt nem annyira szigorúak a szabályok, és sokszor kicsi, csoportok vannak.”

A felnőttoktatóról, felnőttképzőről megalkotott metaforák úgy véljük, irányt mutatnak az andragógiai tárgyak oktatóinak is a kurzusok megtervezéséhez, metodikájához.

Összefoglalás

Írásunkban arról szoltunk, hogy az Andragógia alapszak megszűnése után közel 10 évvel a felnőttképzéssel kapcsolatos kurzusok továbbra is jelen vannak a felsőoktatásban, ezek között is hangsúlyosan az általános és a szakmai tanárképzésben, de nagy szerepet kapnak a HR képzési területén is. Míg a tanárképzés hasznosítani tudja a hallgatók előző iskolai tapasztalatait, a fiatal, nappali tagozatos egyetemisták egy részének a felnőttek tanításával, tanulásával kapcsolatos tapasztalatai hiányoznak. Ezeket a hiányzó tapasztalatokat a felnőttképzéssel kapcsolatos módszertani képzésekben érdemes pótolni, ezért javasoljuk, hogy olyan gyakorlatokat, feladatokat iktassunk be ezekbe a kurzusokba, amelyek során a hallgatók kipróbálják, megtapasztalják a felnőttoktatást/képzést saját csoportjukon és saját magukon. De ha már nappali tagozatos egyetemistákról szoltunk, ne hagyjuk figyelmen kívül a Z generáció jellemzőit!

Irodalomjegyzék

- /2013. (I. 30.) EMMI rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300008.emm> (Letöltés dátuma: 2023. október 3.)
- 11/2020. (II. 7.) Korm. rendelet a felnőttképzésről szóló törvény végrehajtásáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000011.kor> (Letöltés dátuma: 2023. október 3.)
2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300077.tv> (Letöltés dátuma: 2023. október 3.)
- Bacsa-Bán, A. (2022). *Hozzáadott érték*. DUE-PRESS.
- Cserné Adermann, G. (2006). Új szak a képzési palettán: andragógia. *Tudásmenedzsment*, 7(3), 5-13.
- Dudás, M. (2007). Tanárjelöltek belépő nézeteinek feltárása. In Falus I. (szerk.), *A tanárrá válás folyamata* (pp. 46-121.). Gondolat Kiadó.
- Kovács, K. (2020, április 10.). *Z generáció a munkaerőpiacon*. BrandMa. <https://brandma.hu/egyeb/employer-branding-a-z-generacio-megszerzeseert/> (Letöltés dátuma: 2023. 09. 05.)
- Jensen, D. F. (2006). Metaphors as a bridge to understanding educational and social contexts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(1). doi:<https://doi.org/10.1177/160940690600500104>
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*. MCB University Press, 9(5), 1-6. doi: 10.1108/10748120110424816
- Vámos, Á. (2003). Metafora a pedagógiai kutatásban. *Iskolakultúra*, 13(4), 109-112.